

DE KINDERBOERDERIJ DEEL 2

JACOB BOS
RUWE BOLSTER, BLANKE PIT

In het eerste deel van het tweeluik over de kinderboerderij hebben we in het kort de ontstaansgeschiedenis van de kinderboerderij weergegeven en een beeld geschetst van de huidige beheerder/exploitant Jacob Bos, de man die vanaf 1990 de scepter zwaait op de kinderboerderij. Eerst was hij in loondienst en vanaf 2004 werkt hij als kleine zelfstandige. Als iemand dit werk al 28 jaar doet dan moet hij wel bijzondere eigenschappen bezitten, waarbij de aandacht voor het kind en het dier centraal staat. Maar we kunnen ons ook voorstellen dat als je dit werk 28 jaar doet, dit elke keer betekent dat je afscheid moet nemen van kinderen. Kinderen waar je wellicht aan gehecht bent geraakt, elk kind met zijn of haar eigen bijzondere eigenschappen. Met die vraag beginnen we deel 2 van het interview met Jacob Bos. We laten hem aan het woord:

AFSCHEID NEMEN

‘Ik heb in die 28 jaar veel kinderen zien komen en gaan, loslaten, soms tegen je gevoel in: ze zijn er nog niet klaar voor. Steeds opnieuw moet je afscheid nemen en afscheid nemen is het moeilijkste wat er is. Het lijkt er op alsof er iets geamputeerd wordt, zo omschrijf ik het dan maar. Met sommige kinderen heb je een hechte band. Nog mooier is het als de kinderen een band met jou hebben kunnen aangaan. Als zo’n kind weggaat, hoop ik dat ik echt iets hebt bijgedragen aan zijn of haar leven, werkelijk iets heb toegevoegd. Een paar voorbeelden van kinderen die mij zijn bijgebleven.

Kwek-win noemden we haar, een verbastering van haar naam die door een ander kind zo werd uitgesproken. Nou dat paste mij wel: ze praatte zooveel, dat we die naam hebben overgenomen. Ze was hier dagelijks te vinden en kon mij met haar dertien jaar volledig vervangen. Toen ik eens ziek was heeft Kees van der Werf haar opvoeders gebeld; ze moest komen want ze moest melken! De dag dat ik er weer was zei ze: “Je hebt me gered van de kerk!” De kerk waarvoor wij samen ons eigen gebed hadden gemaakt: “...en verlos mij van De Glind enz.”

Een jongen: Hij liep dagelijks op de kinderboerderij, hij was echt een doener. Hij vond mijn grappen geweldig en in de pauze liep de thee uit zijn neus van het lachen. Hij stond vaak voor mijn huis te wachten tot de boerderij openging. De orthopedagoog die naast mij woonde omschreef het zo: hij wacht niet tot de kinderboerderij opengaat maar totdat Jacob opengaat.

Nog zo’n knaap liep hier dagelijks rond. We hadden een band, dacht ik. Er werd ingebroken op de kinderboerderij. De jongen had zich laten opstoken door ander pubers en was ijs gaan stelen, alleen ijs, de rest liet hij staan. Hij vond het vreselijk om mij daarna onder ogen te moeten komen. Hij wou wel 1000 ijsjes kopen. We hebben het besproken, hij had mijn vertrouwen in hem geschonden. Dat was het ergste, vond hij en ik ook. We hebben het bijgelegd. Maanden later was hij aan het zwerven, de dienstdoende orthopedagoog en de groepsleiding konden hem niet bereiken. Woest was hij. De orthopedagoog vroeg de groepsleiding te vragen of ik hem van straat wilde halen. Ik heb naar hem geluisterd. Op een gegeven moment vroeg ik: “Wat doen we, zal ik je naar de groep brengen?” Dat was goed. Deze jongen liep de hele dag in zich zelf te

roepen: “Oets oets.....” Ik deed het na. “Hou daar eens mee op Jacob, dat is irri.” “Klopt,” zei ik, niet meer en niet minder.

Een jong meisje moest een test doen bij een orthopedagoog. In het gesprek werd gevraagd: “Wat wil je later worden?” Ze wist direct het antwoord: “Een meisjes Jacob.” Of ze ooit kinderboerderij beheerder is geworden, dat weet ik niet.

Zo was er een jochie, een beetje een eenling, dat jarig was. Hij vroeg: “Kom je op mijn verjaardag?” Ik zei: “Joh, dat kan niet.” Hij: “Maar dan komt er NIEMAND.”

Soms kan een kind het nergens vinden en weet hij maar één manier. Zo liep er laatst een kind op de snelweg, dat was weggelopen. De politie haalde hem van de weg. Ik sprak hem erop aan: “Dat doe je niet weer, als je weer wegloopt, kom je hier. Dat spreken we af!”
Zo gebeurt het nu.

Zo maar een paar voorbeelden uit de 28 jaar dat ik hier beheerder ben. Emotionele asielzoekers noem ik ze. Ze blijven je bij. Vaak ben je, zoals dat gereformeerd heet, met ontferming bewogen: ik kan niet omschrijven wat het precies betekent, maar zo voelde het in die 28 jaar. Ik ben nog steeds blij dat ik in 1990 heb doorgezet en de functie van beheerder van de kinderboerderij heb gekregen.'

MIJN IDEEAAL

28 jaar kinderboerderij Jacob: Wat was je ideaal toen je begon en heb je het waar kunnen maken?

'Mijn ideaal was en is een plaats creëren waar kinderen een plek kunnen vinden. Er zijn op de kinderboerderij niet alleen dieren, er is ook een klein horecapunt. Er zijn verschillende kinderen en doelgroepen en het is hier niet zaligmakend voor iedereen. Ik hoop dat ik de kinderen iets bij kan brengen; striktheid en strengheid waren en zijn goed. Soms heb ik veel strijd met kinderen, maar juist die kinderen blijven me bij en andersom vaak ook. Het bijzondere aan dit werk is hoe belangrijk de waarde van dieren voor sommige kinderen kan zijn. Dat is niet nieuw. In de literatuur is hier veel over geschreven. Daarom heb ik Wim ter Horst, vroeger hoogleraar pedagogiek aan de RU in Leiden en o.a. schrijver van de veelgelezen boeken over groene opvoeding zoals *Wijs me de weg* en *Over troosten en verdriet*, uitgenodigd om hier te komen kijken. Hij ging in 1983 met emeritaat en is helaas onlangs overleden. Hij was ervan overtuigd dat het omgaan met dieren helend kan werken voor kinderen met verdriet. Hij vergeleek een opvoeder met een tuinman: “Een kind is een lelie, die met liefdevolle verzorging prachtig kan bloeien.” Het was in de tijd van directeur Goede, die vond dat ik Ter Horst niet zomaar uit kon nodigen, zonder de directie te betrekken bij een dergelijk bezoek. Ter Horst en zijn vrouw hebben hier een hele middag meegelopen en ze vonden het fantastisch. Ook professor doctor Nienke Endenburg klinisch psychologe, is hier geweest. Zij is na haar studie pedagogiek gepromoveerd bij de faculteit diergeneeskunde op de relatie mens en dier en ze veronderstelde net als Ter Horst dat de orthopedagogen hier de deur wel plat zouden lopen. Nou, dat gebeurde echt niet! Alle onderzoeken wijzen hetzelfde uit: dieren kunnen zo'n goede invloed hebben op kinderen. Toch lijkt het wel alsof het wiel steeds opnieuw uitgevonden moet worden. Men zou in De Glind deze plek meer moeten koesteren, de waarde ervan waarderen, maar ja een profeet in eigen land..... Eigenlijk is de kinderboerderij van onschatbare waarde. Dat doet me denken aan een uitspraak van Kees van der Werf in mijn eerste jaar. Ik vond het vaak onbevredigend; wat had ik die dag nu gedaan, geen kilometers stal uitgemest, maar

gesprekken gevoerd, een luisterend oor geboden aan een kind dat boos was op de opvoeders of de voogd. Kees zei: "Al heb je maar één kind op weg geholpen, dan heb je je taak voor die dag al meer dan voldaan." Die voldoening heb ik nu wel maar de tijdgeest heeft op dit moment andere prioriteiten. Het geld moet naar de directe zorg voor kinderen en daar valt het werk op de kinderboerderij niet onder volgens de politiek.'

Is dat dan ook de reden dat voor de kinderboerderij betaald moet worden en je nu eigen baas bent? Een kleine zelfstandige?

'Intermetzo (jeugdzorgaanbieder) heeft mij nog lang in dienst gehouden, maar uiteindelijk ging dat niet meer. Het geld moest rechtstreeks naar de zorg, dat was een voorwaarde voor subsidie, dus vanaf 2004 was ik ineens eigen baas. De Donnerschool, Intermetzo en de Rozelaar kochten uren in. Tegelijkertijd moesten de bezoekersaantallen beheersbaar blijven. Dat knelpunt bestond al langer. Meteen het eerst jaar vroeg ik aan Kees van der Werf of ik open mocht voor publiek. Ik kreeg te horen dat het een instellingsboerderij was en mijn beschikbaarheid voor de instelling moest blijven. Ik mocht geen uren verliezen. Eens per maand deed ik de kinderboerderij op zondagmiddag (in de biblebelt!) open. Geholpen door pupillen en mensen uit mijn netwerk bleek het een groot succes. Als je maar niet denkt dat het de Efteling is, werd er door dorpsbewoners gemopperd. Op Tweede Pinksterdag waren we vaak nog tot 's avonds laat bezig de wc te boenen en de prullenbakken te legen. Het was gratis toen. Zodra we de kans hadden, hebben we de bezoekersaantallen weten te beheersen door het heffen van entree. Als we nu 's avonds laat met Pinksteren de prullenbakken moeten legen, weten we dat het gewaardeerd wordt. Toch is het best lastig om het hoofd boven water te houden; de pacht wordt elk jaar hoger, het voer duurder en de pgb's (persoonsgebonden budgetten) gaan omlaag.

Dat was een behoorlijke verandering en het ging niet allemaal van een leien dakje. In het dorp wordt het niet echt begrepen, men zegt: "Wat heb je nu aan een kinderboerderij en je kunt er niet eens gratis naar binnen." Er is veel weggefallen in het dorp: de winkel is verdwenen, de voetbalclub is opgeheven, we hebben nu een regionale school en het zwembad wordt vooral door vrijwilligers gerund. Het zijn eigen keuzes, maar gevoed door de overheid. Onze oude directeur had een duidelijke visie: we moeten niet meegaan met de politieke conjunctuur maar vasthouden aan het drie milieus voorzieningen pakket. Het kan toch niet zo zijn dat de kinderboerderij in dit dorp niet wordt gewaardeerd. Of uiteindelijk ook uit het dorpsbeeld verdwijnt? Ter Horst kan alleen nog gelezen worden. De groene opvoeding is **waardevol**. Dat is zoals ik het nog steeds zie! Ben ik de enige die dat nog zo ziet?

In een aantal dorpen zijn decennia geleden vanuit instellingen boerderijen bij de instelling geïmplementeerd in de zorg. In Zetten, Neerbosch en De Glind waren dit voorzieningen in de Jeugdzorg. Ik zeg wel eens, in deze instellingen zijn de zorgboerderijen uitgevonden. Met deze drie boerderijen is er al bijna 30 jaar onderling contact, hoewel Neerbosch is verplaatst. Regionaal zijn er in de loop van de jaren vanuit De Glind samenwerking en deskundigheid georganiseerd. (Zie ontstaan steunpunt Landbouw en Zorg Bezig).

Met het idee; samen sta je sterker heeft een aantal boeren met zorgboerderijen in Gelderland indertijd een groepje opgericht om zaken gezamenlijk te regelen. Dat groepje werd een vereniging met een bestuur. Daar heb ik vier jaar in gezeten, daarna werd het een coöperatie. Toen was ik er gauw uit, want er moest een directeur komen met een auto, een kantoor, enz. En wie moeten die dat betalen? Dan word je een instelling en dat was nu juist niet de oorspronkelijk doelstelling.'

TOEKOMSTVISIE

Wat zou jij met al jouw kennis en kunde, opgebouwd in die 28 jaar, aan beleids- en plannenmakers mee willen geven?

'Plannen die worden gemaakt hangen mee af van wat er op ons afkomt qua regelgeving. Dat begrijp ik, maar ik voel me soms een soort jojo. Ik ben afhankelijk van de overheid. Bijvoorbeeld, straks moet er een luchtwasser op de stallen, immers open haarden staan ook al op de tocht. Nog even en dieren worden beschouwd als chemisch afval. Mensen kunnen bezwaar maken: "Hé, die koeien loeien! Wat ga je eraan doen?" Hoe meer 'burgers' er komen op het platteland, hoe meer protesten. Tja, hoe kan ik het werkbaar houden? Regels: Het aantal exoten beperken, maar dan krijg je lege hokken of er moet iets anders in, maar hoe dan, de hokken zijn immers gemaakt op die exoten. En alleen kippen, dat is zelfs in Barneveld te veel kip! Voor ons is die variëteit belangrijk. Kinderen hebben favoriete dieren, dan moet je niet allemaal dezelfde dieren hebben.

Organisaties moeten keuzes maken, binnen dezelfde visie soms. Het behouden van de kinderboerderij is een kwestie van willen. Ik zou mezelf en mijn bedrijf beter moeten verkopen, maar om steeds te moeten roepen hoe goed je bent, past niet bij me. Ik ben daar te gereformeerd voor.

Budgetten worden vastgesteld en als je een goed onderhandelaar bent en meedoet met de aanbesteding dan moet je alles zeer precies invullen. Dat doe je dan, het kost een heleboel tijd die je liever anders zou besteden, en dan ontbreekt er nog iets. Gek word ik ervan. Je moet mee doen. Samenwerkende groene ondernemers uit De Glind hebben de koppen al vaker bij elkaar gestoken. Verschillende keren is daar ondersteuning bij geweest vanuit een projectleider of een gefaciliteerde medewerker om een en ander te realiseren. Helaas, tot op heden met weinig gecontinueerd succes. Grote instellingen hebben daar mensen voor in dienst die er verstand van hebben. Wij doen het er bij. Dan heb ik nog met verschillende gemeentes te maken: Amersfoort, Leusden, Barneveld, Scherpenzeel en Woudenberg en die hebben allemaal weer net iets andere regels. Stichting Jeugdorp De Glind zou een ondersteuning kunnen bieden in het land der aanbestedingen, maar zij richten zich op complexe jeugdzorg en dat is maar één doelgroep van de groepen die wij bedienen. Hier komen ook verstandelijk gehandicapten, mensen die beschermd moeten werken, etc. Dat vindt Gerard de Jong (directeur Rudolphstichting) een probleem, weer een eis erbij. Ik leefde in de veronderstelling dat we mee hadden gedaan met al die doelgroepen, maar dat was niet zo. Weet je, ik ben een doe mens, ik heb geen bestuurskunde gestudeerd of zo. Misschien moeten we terug naar de visie van de oude directeur: Niet meegaan met de politieke conjunctuur, maar doen waar we goed in zijn en dat uitdragen. Soms werkt dat tegen mij. De tijd die alle eisen die gesteld worden kosten, worden niet betaald á 2 euro per minuut. Ik zou mijn werkwijze en mijn visie eens moeten uitschrijven, die bestaan - in het kort - uit drie, vier en vijf letters.

3 x F : Flora Fauna Fun

ZAL : Zorg Aandacht Liefde

5x O: Ontdekken Opgroeien Onderwijs Onderzoeken

Ondersteunen

5 x R: Rust Ruimte Regelmaat Respect Recept (bijvoorbeeld Ritalin)

Je zei net iets over krantenberichten:

Van alle 28 jaar dat ik hier heb gewerkt, heb ik een plakboek bijgehouden. Ja, die mogen jullie best hebben om te digitaliseren. Ik zoek er eerst wel een paar op, dan kijken jullie maar of jullie er wat mee kunnen. Nu ik die boeken nog eens zo doorblader, zie ik hoeveel werk er is verzet en hoeveel kinderen de tijd van hun leven hebben gehad op de kinderboerderij, en toch.....het is allemaal mooi, maar behaalde resultaten uit het verleden, bieden geen garantie voor de toekomst.

Voor jullie weggaan, wil ik jullie nog een paar ideeën aan de hand doen:

- * Voor kinderen die bijvoorbeeld met de kerst niet naar huis kunnen: de Glindster opendoen en iets met zijn allen organiseren.
- * In maart van elk jaar een inloop organiseren voor kinderen die van De Glind zijn vertrokken en hun belastingformulier helpen invullen. Dat is een hele lastige klus waar andere kinderen vaak mee bij hun ouders terecht kunnen.

En die dromen? Die dromen heb ik bijgesteld. Ik heb in crisissituaties wel eens gezegd: "Je gunt alle kinderen dat ze gereformeerd zijn met een evangelisch tintje." Vertaald is dat, dat ze hoop hebben op een betere toekomst.'

Jaap Krediet
Rieke Visser, 8 april 2018